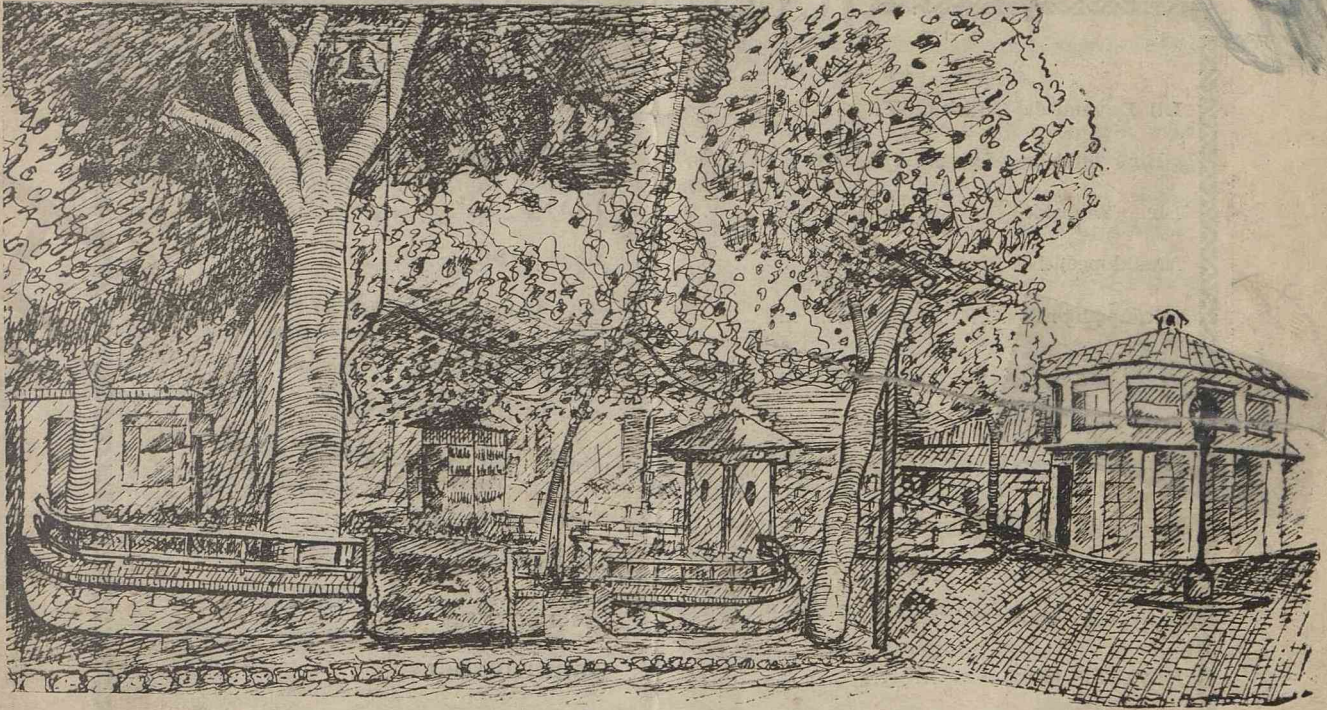

İNANÇ

Sanat-Kültür Dergisi

Denizli : Delikliçınar

DENİZLİ HALKEVİNDE

AYDA BİR ÇIKAR

SAYI : 92 . 93

EYLÜL . İLKTEŞRİN 1944

YIL : 8

ABONE ŞARTLARI

Yıllık :	180
Altı aylık :	90
Tanesi :	15

YIL : 8

EYLÜL - İLKTEŞİRİN 1944

SAYI : 92 - 93

İÇİNDEKİLER

Dil Davamızda Onikinci Yıl	İNANÇ
Bir İhtifalın Düşündürdükleri	Şükrü ELÇİN
Bir Yanlışlık	İNANÇ
Ansiklopedilerde Denizli	İlhan ÖZDİL
İnkılâpçılığımız	Sulh Hâkimi Ziya GÖKALP
Sevgi Şiiri	Ferid RAGİB
Arife Günlerinde Kabir Ziyareti	A. Ulvi DARİVERENLİ
Bir Şiir Kitabı Hakkında	Tahsin SAYGUNİŞİK
Ne Hoştu (Şiir)	Hüseyin YAĞCI
Karagöz'ün Mezarı	Tahsin SAYGUNİŞİK
Sonbahar (Şiir)	Halil SOYUER
Rüya Gibi (Hikâye)	ÖĞRETMENÖĞLU
Marius	Marcel PAGNOL
	Hasan BOZKURT

Dil davamızda on ikinci yıl

Bir devirden diğer bir devire geçerken, inkılâp dediğimiz yapıcılığımızı topyekûn bir seferberlik içinde sürüyüp götürmüştük.. O kadar çok şeyi yenileştirmek, bizim etmek zorunda idik ki; insan korkusunun ve tereddüdünün mukakkak yansıdığı zannedilen bir ruh halatinin üstünden aşarak, korkmazlığın ve tereddüdsüzlüğün şevkiyle, hepsini birden irademizin imarına terkettik.

Dilde inkılâbı da, on iki yıl evvel bir millet ve devlet meselesi haline koymuştuk. Topluca şuurun, bu davada gerçekleştiğini her söylenilen ve yazılarda göze batarcasına aşikâr takip ettik.

Rahmetli Ata, öldüğü çatının altında, eskiye ve bizim olmıyana karşı duyduğu kin ve yapabilmenin ruhundan taşan gürlüğüyle, bu davamızı da asırların ihmal edilmiş koynundan yeni ve genç milletin beraberliği ortasına atmıştı..

O gündenberi iyi - kötü, çok kelimeler dinlendi. Konuşmamızın gündelik dünyası içinden, eski püskülüğüne küskün küskün baktığımız nice kelimeler, yazı düzeninin içinde tertemiz yerlerine uzandılar.. Nice kelimeler bulduk ki, onları sanki icat zevkinin de üzerlerine sarınmış haliyle, bizim oluşlarına bakarak kıvanç duyduk..

Bizi biz eden dilimize, bizim ruhumuzun estetiğini bizden gayrilerin ruhunda eriten milliyet damgamız şeye artık, çözülmüşken katı bir madde hassasiyetinden öte duyumlar yaratamıyan bir kitabe haliyle bakmaktan kurtulduk.. Çocuklarımız, babalarının edebiyatına, şiirine, sanatına, bir elinde Osmanlıca lûgat, gönüllerinde ilmin katı tarafının usancı ile bakmıyacaklardır.

Altı kocaman asır, elin kıyafetiyle gezmiştik. Meramımızı, kederimizi, sertliğimizi ve içliliğimizi, başka kıyafetlerle doluşturmuştuk.. Hepsi birer tarih oldu. Altı kocaman asır zevksiz ve estetiksiz bir Arap harmanisi, bir Acem şalı içinde, acaib bir kıyafetle, Osmanlı tarihinin başıyla sonu arasında mekik dokuyor.

Süleymaniyenin zevkini ve heybetini, lûgatsız ve tefsirsiz şiirimizde de duyabileydik... Bu ne kadar güzel olurdu..

İNANÇ

503249
1944, 92-93

BİR İHTİFALİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Şükrü ELÇİN

Hapatları, eserleri ve tesirleriyle büyük olan millet kahramanlarının : Zekâ, his ve iradeleriyle genç neslin saf ve bâkir ruhlarını beslemek lüzumuna kanaat getirdiğimiz için konferansları, jübileleri ve ihtifalleri çok yerinde buluyoruz. Ancak, gençliğin çizilmemiş bir plâk gibi her ses akımına açık mânevî hüviyetlerini millî veya insanî kıymetlerle zenginleştirip kanatlandırmak veya havalandırıp tutuşturmak vazifesini üzerimize aldığımız zaman, omuz'ariza yüklenen tarihî mesuliyet duygusunu idrak ederek hareket etmemiz icabeder.

İşte, geçen ayın son günlerinde, bazı halkevlerimizin samimiyetlerinden ve faziletlerinden şüphe etmediğimiz elemanlarının, Şair Mehmet Akif için tertip ettikleri ihtifalleri bahis mevzuu ederek bu husustaki düşüncelerimizi söylemek istiyoruz.

Mehmet Akif, Türk şiirinin. Tefvik Fikretten sonra yetiştirdiği üç değerli sanatkârdan biridir. Muarızlarının bile inkâr edemedikleri bir kudrete malik olan Akifin, hayat ve kâinat telâkkisiyle memleket ve millet anlayışının, artık bugün için iflâs etmiş bir ümmet zihniyeti kadrosundan çıkmadığı en basit hakikatlerden iken, türkçü ve milliyetçi kültür evlerinde beyaz sarıgiyle rahmetliyi Sebülürreşad ve Sıratı Müstekim kalaslarına istinad eden kürsüsünde tâciz etmek günahını işleyenlerimiz var. Biz, bu halkevçilerin milliyetle ümmet mefhumunu hangi zekâ oyunu ile telif ettiklerine ibretle bakarak "güleriz ağlanacak halimize," demekten kendimizi alamıyoruz.

Bir gün, müsait bir hava veya fırsat bulduğu zaman falan veya filân namına toplantı yapmak istemeyecek olanlarımızı bu kimseler bize temin edebilirler mi?

Kendileri için bir hak ve fazilet vazifesi saydıkları bu toplantıları, başkalarının yapmak istedikleri zamanlarda menetmek cesaret ve namusluluğunu vicdanlarında bulup bulamayacaklarını düşünmek elbette hakkımızdır. Nitekim, bazı İstanbul gazeteleriyle kitapçıların bir meta! olarak piyasaya sürmek cesaretini buldukları Rıza Tev-

fikle, Necip Fazılın "Beyoğlu,"nda tahsil edip "Büyük Doğu," mecmuasında yaymak istediği alafranga müslümanlığı, bir siyaset adamımızı vaktiyle yeşil bayrakla karşılamış olan bir kasaba halkının softlarından, bıçak sırtıyla ayırsak bile "irtica," kelimesinde toplamak mümkün olmadığını kim iddia edebilir?

Biz, tarih huzurunda, milleti ve onun büyük geleceğini bütün bir fikir ve ruh disiplininin yaratacağına, inandığımız için, milliyetlerin şahlandığını ve emperyalizmin nüfusu az milletleri yutmak savaşına giriştikleri bir devirde, en geniş ifadesiyle zekâ, his ve iradeleriyle gençliğe, her mânasiyle örnek olarak tanıtacaklarımızı, sırasını mevsimini ve yerini bilerek şuurla tanıtmak zaruretinde olduğumuzu açıkça hatırlatıyoruz.

BİR YANLIŞLIK

Merhum Çınaraltı mecmuasının 134 ncü sayısında, dergiye gönderildiği! işaret edilen bir şiir kitabından bahsediliyor.

İnancın yazarlarından olan arkadaşımız Şükrü Elçin'e ait olan "24., adlı şiir kitabının, nasıl olup da Çınaraltı idaresine kadar uzandığına pek de aklımız ermedi. Arkadaşımızdan da, Çınaraltıya kitap gönderilmediğini öğrendik. Kanaatimizce de zaten gönderilmeye bir sebep te yoktu.

Ayrı bir sanat gidişini kendine yol olarak alan arkadaşın böyle bir lüzumu hissetmiyeceğini bilmek!.. izaha bile değmez..

Kendine gelen ciddî ilim kitaplarını da, fikir mahfazasının darlığında eritmek iktidarından mahrum olduğundan ötürü sepete atan piyasa muharrirlerinin icrayı kalem ettiği yerden, nasıl bir ses çıkacağını bizim kadar herkesin bileceğinde şüphemiz yoktur.

Çınaraltıya "24., adlı şiir kitabının, sahibi tarafından gönderilmek lüzumunun hissedilmediğini, bunun, başkaları tarafından yapılmış kötü bir azizlik olduğunu burada düzeltiriz.

İNANÇ

Ansiklopedilerde Denizli :

(HIÉRAPOLIS) ve (LAORDICAEA)

İhan ÖZDİL

Hatırı sayılır bir değeri olan ansiklope dilerde, vilâyetin tarihile ilgili olan bu iki isme ait pek geniş malûmata raslanmamakta ise de toplu bir bilgi verebilmesi bakımından kayda değer.

Bu malûmatın toplandığı kaynaklardan faydalanabilmek ancak derin bir biliş (vukuf) işi ve memleketin tarihini yapmakta anıtsal bir girişmedir. Biz burada ansiklopedik bilgiyi sıralamakla iktifa edeceğiz.

(Hiérapolis) :

Kelime tam manasile "Kutsal (mukaddes) şehir, demektir. Frigypada (Lycus) ve (Maeandre) Menderes ırmakları arasında, Laodicaea'nın kuzeyinde eski küçük Asyanın bir şehridir.

Eskiden "Apollon,, (1) ve "Diane'a,, (2) vakfedilmiş mabetlerle, büyük bir şâfi kıymeti olan sıcak madeni su menbalarile ve "Cybèle,, (3) rahiplerinden başka her kim oraya giresse onu boğan sıhhat için zararlı buharlarla dolu mağarasile meşhurdur. Bu raya "Plutonium,, (4) denmişti "Şarkta kılavuz,, denen eski şehrin harabeleri, dağlara yaslanmış üç kilometrelik dairevi bir düzlük teşkil eden bir kayalığın yüksekliğinde yayılırlar. Bu kayalık buraya gelenin gözlerine garip bir tabiat hadisesi arzeder. Burada, harabelerden kurtulan, ondan ik mal edilen ve ovaya atılan bir çağ'ıyı andırmaktadır. Fakat hakikatte hiç bir çağlayan yoktur. Bu netice harabeler arasından sızan suların bıraktığı tamamen beyaz kalker tortusu ile hasıl olmuştur. Ve bu tortular, muhtelif yerlerde garip stal âkitler meydana getirmiş aynı zamanda, karlaörtülü bir saha manzarası gösteren plâtonun zeminini kurak ve ağaçsız olarak yükseltmiştir.

Ortada sıcaklığı (80 derece santigrat) dan fazlaya çıkan başlıca kaynak fişkir-maktadır. Eski anıtlar iki metre derinliğe gömülmüştür.) Surun eski duvarları henüz

tamamen kaybolmamışlardır. Bahsettiğimiz plâtonun etrafında bazı enkaz parçaları farkedilmektedir.

(Buraya eski bir kapıdan girilir. Solda oldukça geniş bir salon teşkil eden ve banyonun temadisinden başka bir şey olmayan ve orada, vaktile banyo edenlerin toplandığı geniş bir bina ve küçük odaların devamı görülür. Büyük salon bir methale götürür, bu methalin iki ucunda iki yarım daire ve arasında Korint başlıklarile iki sıra dört köşe sütun göze çarpmaktadır. Yan tarafta dikkate değer hiç bir şey gös- termeyen tiyatro vardır.

Tiyatro ve zafer takının arasında, şurada, burada sütun gövdelerinin yükseldiği geniş bir meydan uzanır.

Tak, daha iyi bir deyişle zafer kapısı, üç kemer içinden geçmiş ve yuvarlak iki küçük kuleye dayanmıştır. Burası vaktile ta şehrin içinde geniş bir sur teşkil eden duvara bağlıydı.

Kuzey kısmında duvarlar, hristiyanlık devrinin ilk zamanlarından beri mevcut olan iliseye dayanmışlardır. Bu, arkasından muhtelif devirlerin mezarları görülen dört köşe cesim bir binadır. Canibi üç tak kilisenin orta kemerlerinin kemer başlıklarını taşımaktadır.

Hiérapolis 1 inci asrın stoik (5) filozofu (Epictete) inde vatandır. Hiérapolis'in tarihi hiç bir ilgi vermez. Bundan başka pek az tanınmıştır....

Fakat bu ilgi vermeyiş elbette pek az tanınmış olmasından ileri gelmektedir. Memleket tarihini, enteresan olmasa da kaynaklardan incelemek hiç bir zaman faydasız sayılamaz.

Bunun yanında "Laodikya,,nın tarih bakımından daha önemli ve enteresan olduğu göze çarpmaktadır.

Laodicée (Laodicaea ad Lycum) :

Laodicaea "Laodikya,, yakın şarkın bir çok eski şehirlerinin ismidir. Bu ismi taşı-

yan diğerleri şunlardır: Laodicaea Combusta - bugünkü Eskişehir. Lycaonie'de, volkanik bir muntakada bir göl üzerindedir "Laodicaea ad Mare,, - bugünkü Ladik, Suriyenin sahil şehridir. Ona annesinin şerefine bu ismi veren "Seleucus Nicator,, tarafından tesis edilmiştir. Şarabı meşhurdur.

"Laodicaea ad Libanum,, - bugünkü La takieh. Lübnan ve Anti - Lübnan arasında "Laodicée'nin merkezidir.

Bizi ilgilendiren "Laodicaea ad Lycum,, "Cadmuş,, (6) dağının kuzeyinde, (Eycus) (7) un kollarından (Asopus) (8) ve (Copus) (9) un açtığı çukurların arasında, dik bir tepe üzerinde, 1 1/2 Km. mesafede (Colosse) (10) ve (Hiéropolis) in komşusu, Frigyanın güney doğusunda bulunan eski bir şehirdir.

Burası evvelâ (Diospolis) sonra (Rhoas) ismini taşıdı. karısı ve hemşiresi "Laodice,, in şerefine buranın ismini değiştiren "Antiochus II Theos,, tarafından tekrar inşa edildi. "Laodice,, tarafından haylice büyütüldü ve yün ticaretille meşhur oldu.

Bergama krallığına ilhakında yer depremlerinin sık sık tekrarlamasına rağmen refaha kavuştu. M. Ö 65 yıllarında bir yer sarsıntısı ile harap oldu. Bu depremlerin en tahripkârlarından biri "Tibère,, (11) in hâkimiyeti zamanında vukua geldi.

Hristiyanlık buraya erkenden girdi ve burası bir hekimlik ekolünün merkezi oldu; ki (septik Antiochus (12) ve Thérodas buradan çıkmıştır.

476 da toplanan bir (synod) (13) da (Anioche) Antakya piskoposu (Etienne II) kilise mihrabı yanında "Eutychéne,, (14) ler tarafından katledildi. Laodikya aynı zamanda küçük Asyanın bir ticaret merkezi idi. Yahudiler burada pek kalabalık tılar. Ve Laodikya doğan hristipanlığın St. Paul (15), Apocallyps (16), Jozef (17) tarafından sık sık zikredilen merkezlerinden biri oldu. Bizans devrinde bilhassa "Commène,, (18) ler zamanında önemini muhafaza etti. Sonra da Türkler tarafından 1255 te fethedildi, 1402 de de, Timur tarafından tahrip edildi.

Laodikya bugünkü Denizlinin yanında

(Eski Hisar) Türk ismini taşıyan yerdir. Burası pek geniş harabelerle (Stad, gymnase, tiyatro su yolu, mabetler v.s.) örtülü hüznü bir manzara arz etmektedir.

Laodikya Konsili:

Frigyada Laodikya da eski zamanın en meşhurlarından ve kararları (Chalcedoin Oecuménique) (19) konsili 451 tarafından Evrensel kilisesinin ruhânî kararlarından addedilen bir konsil (2) toplanmıştır. Bu meclisin toplantısının pek muhtelif tarihlerle taallûku vardır. (Baronius, Binius) ve diğer ehil tarihçi ve kanonistlere (21) göre 314, yani "Nicee,, konsilinden evvel diğer bazılarına göre de 341, 343, 352, 360 380. Laodikyada karar verilmiş tedbirleri gösteren disiplinin, hierarşinin (22) ve duadaki sıranın tekâmülünden dolayı en yeni tarihler en muhtemel görünürler.

32 piskopos bu konsilde hazır bulundular ve burada ekserisi rahip hayatına ait olmak üzere 60 karar kabul edildi.

Bunlardan başlıcalarını zikretmekle iktifa edeceğiz:

Bu kararlardan ilki ikinci bir düğünü birleşmeyi ancak muayyen bir tövbe zamanından sonra kabul ediyor; 4 üncüsü, rahiplere tefeciliği ve faizciliği menediyor; 6 ncısı, (Heretik) (23) lere kiliseye girmeyi yasak ediyor; 8 incisi, dönme montanistlerin (24) ye niden vaftiz olmalarını istiyor; 12 ciye göre de, piskoposlar, makamlarında metropolitliğe ve vilâyetlerine ait olgun bir imtihan dan sonra terfi etmek zorundadırlar. 13 üncüsü, halkı rahipler için tercih edilen gürültülü seçimden menediyor; 14 cüsü, rahiplere, meyhaneleri ve "cinsi yaşayışı tercih eden insanlarla münasebette bulunmağı yasak ediyor; 28 incisi de kilisede ziyafet vermeği, yemek yemeği, sofraya tertip etmeği menetmiştir; 30 cüsü o zaman sık sık vukubulan kadınlarla yıkanmayı rahiplere ve dünyevilere yasak ediyor; 31 incisi, ebeveynlere çocuklarını (héretique) lerle evlen dirmeyi menediyor; 36 incisi, rahiplere sihir ve sihirbazlıkla meşgul olmağı yasak ediyor; 46 ncısına göre vaftiz olmak isteyen (catechumène) (25) ler piskoposun önünde her perşembe dini bir imtihana tâbi olmak zorundadırlar; 50 incisi, büyük per

hizin son haftasında perşembeden itibaren oruç bozmağı menediyor ve (xerophagie) olarak yani ancak kuru gıdalar yiyerek bütün perhiz oruç tutulacağını emrediyor; 54 üncüsü, rahipleri ve alimleri ziyafet ve düğünlere refakat eden tiyatrolarda bulunmaktan menediyor; bunlar oyuncuların girişinden evvel kalkmağı ve çekilmeğı mecburdurlar; 55 inci karar rahip ve alimlerin herbiri kendi payımı ödeyerekte olsa ziyafetlerden meyhanelere geçmelerini istemez; 58 incisi piskoposların ve nede rahiplerin evlerinde kurban sunmak icap etmediğini yazar; 59 ncü karar kilisede hususî mezarlıklar söylemeğı ve Yahudilerinde tanıdığı "Ahdi atik - Tevrat,, ve "Ahdi cedit - İncil,, den başka kitap kullanılmasını ve okunmasını menediyor; nihayet 60 ncü karar ruhani kararlara ait kitapların listesini ihtiva ediyor.

Bu arada "Tobie,, "Judith,, "Ecclesiastique,, "Sappience,, "Macchabe,, v. s. kitaplarına temas edilmiyor Ahdi cedit kitaplarının arasında "Apocalypse,, hiç zikredilmiştir. Bu katalog ne "Küçük Denys ne de Skolastik Jean tarafından meydana getirilmiştir. Mevsukiyeti münazaalıdır.

Bu şehre ismini verdikten "Laodice,, hakkında verilen bilgiye gelince :

"Laodice,, Suriye kralı "Antiochus II Theos,, un karısı "Achaeaus,, un kızı ve "Seleucus Callinicus,, un annesidir. "Ptolémée Philadelphie, Antiochus'a kız kardeşi "Bé-

renice,, i almak için Laodice'i boşamağı zorla kabul ettirdi. (248)

Fakat Mısır kralı ölünce Antiochus'un Laodice'i tekrar aldığı söyleniyor. Laodice tacı, oğlu Seleucus'e temin etmek için Antiochus'u zehirledi ve rakibi Bérenice le oğlunu öldürterek oğlu Seleucus Callinicus'u ortaya çıkardı. Fakat Ptolémée Evergite Suriyenin fethile kız kardeşinin intikamını aldı. Sonrada Laodiceyi öldürttü. (240)

Bunun arkasından "Plutarque,, yaşadı. En genç oğlu Antiochus Hiérayı Seleucus'e karşı tahrik etti. Stratonice isminde iki de kızı vardı.

Bunlardan biri Pontus Kralı Mithridat IV ve diğeri Cappadoce kralı "Ariarth,, ile evlenmiştir.

Görülüyor ki her iki kısımda da Türkler zamanına ait bilgi yok mesabesindedir. Memleket tarihi ise ancak esaslı kaynaklara ve başarılı kazılara dayandıktan sonra tam mânasile aydınlanabilecektir. Burada şöyle bir sonuç çıkarmak kabildir : Memleket tarihinin aydınlanabilmesi için başlıca kaynakları şehrin kültür merkezlerine temin etmek antikite bakımından hiçte fakir sayılmıyacak derecede olan vilâyette eski eserleri korumak ve bunları plnlı bir şekilde ortaya çıkararak meraklı, görmek, öğrenmek ve öğretmek isteyenlerin tetkikine sunmak ve memleket iktisadiyatına iyi tesirleri olabilecek turizm için ileri adımlar atmak memleketin tarihi ve iktisadiyatı bakımından en hayırlı bir işimiz ve ödevimiz olmalıdır.

LUGATÇA

- 1) Apollon — Grek ve Roma ilâhı "Mit,,
- 2) Diane — Jupiter ve Latonun kızı "Mit,,
- 3) Cybél — Göğün kızı, yer ilahesi; Saturne'un zevcesi "Mit,,
- 4) Plutonium — Yanardağcık.
- 5) Stoïque — Stoïcisme. — Meşhur Zenon'un metanet ve bikaydi üzerine mübtene olan meslek felsefesi. Ravakiyum mezhebi
- 6) Cadmus — (Bugünkü Honaz dağı).
- 7) Lycus — (Bugünkü Çürüksu).
- 8) Asopus — (Bugünkü Gümüşçay deresi).
- 9) Coprus — (Bugünkü Ellez deresi).

- 10) Collosse — Lycus vadisindeki şehirlerden.
- 11) Tibère — Romanın ikinci imparatoru; August'un mânevî oğlu (14-37).
- 12) Septique — Şüpheli (Bu mezhepten olan).
- 13) Synode — Ruhani meclis.
- 14) Eutychiën — Eutyche' yani 5 inci asrın Rafizi mezhebinden olan (Herestique mezhebinden).
- 15) St. Paul — (İyilerin havarisi, lakabıdır. Romada 67 yılında ihtida etmiştir.)
- 16) Apoclypse — Beşeriyetin tahinin keşfini ihtiva eden kitap.

(Devamı 9 uncu sayfada)

İNKİLÂPÇILIĞIMIZ

Ziya GÖKALP
Hukuk hakimi

Türk milletinin ana yasasındaki umde-lerden birisi de inkilâpçılık vasfıdır. Fikirlerin birbirinin neticesi olduğunu mede niyet tarihi tesbit etmiştir. Her fikir kendi sinden evvel geçen cemiyetlerin şuur veya tahtesşuurunda yaşayan nüvelerin izlerini taşır. Ancak yeni cemiyet bu nüveleri inkişaf ettirerek yeni bir hamle ile yeni bir hüviyet taşır. İhtimayiat ilminin vazettiği ihtimai terakki kanunu da bu tekâmül yolunu kabul etmiştir. Bizim bir bakımdan 1919 da başlayan inkilâbımız geçen hadiselerle dayanmaktadır. 1923 kanunu esasısı bu gün terakki durumuna göre mühim bir hadise olmayabilir. Fakat o zaman ki hayat ve cemiyet şartlarına göre Türk inkilâp tarihinin belli başlı bir vesikasını teşkil eder.

İngilterede on birinci asırda İngiliz hürriyetini tesbit eden Magna Harta Libertatum hürriyetlerin büyük berati nasıl bir temel teşkil ediyorsa bizde de 1923 kanunu esasısı ve bununla ilân edilen Gülhane Hattı Hümayunu aynı derecede ve ehemmiyette sayılabilir. Büyük Mithat Paşa ile büyük Reşit Paşa bu devrin tarihinin sayılı hürriyet perverlerindendir. O zaman ki şartlar içerisinde sultanın sözü kanun iken bunun icraatını takyit etmek monarşiyi meşruti rejime tebdil etme büyük bir merhale teşkil eder. Ziya Paşanın büyük Reşit Paşaya atfen "Bildirir haddini sultana senin kanunun," diyen şiiri çok canlı bir tebeddül ifade eder. Bu kanunu esasıyı hazırlayanlar o gün bir zümre idi; bir kitle olmamıştı: bu zümre genç Türkler zümresidir. Genç Türkler Mithat Paşa ve Namık Kemal gibi iki büyük vatanperverin manevi liderliğinde birleşmiş, ekserisi genç talebelerden ibaret bir zümre idi. Tıbbiye, Harbiye, Mülkiye mekteplerinde okuyan gençleri Kızıl Sultanın zindanları, menfaları ürkütmemişti.

Vatan dahilinde ve haricinde ezcümle Fransada kalem ile, fikirle çalışan ve bu

gün kanlı elbiseleri müzede mahfuz olan genç Türkler, Türk inkilâbının belli başlı bir basamağını teşkil eder. Vatan ve hürriyet kasidesi bugünkü nesillerin de heyecanını tehrik eden büyük bir aşk ve feragat taşımaktadır.

Nihayet 1908 Temmuz inkilâbı bir tevakuf dervesinden sonra başlar. Bu inkilâpta İttihat ve Terakki cemiyetinin bir eseridir. İttihat ve terakki bir zümre olmak tan yavaş yavaş çıkarak bir kitle olabilir. Başlangıçta müstebit idareye karşı bir posta memuru olan Talât bey ile bir iki arkadaşının muhalefeti şeklinde tebellür eden hürriyetçi mukavemet fikirleri çabuk massederek sivil ve asker inkilâpçı zevatı cemiyetin etrafında toplamıştır. Nihayet cemiyet çabuk vatanın her bucağına dağılmış, Rumeliden Anadoluya intikal etmiştir.

Bu inkilâpçılar bir taraftan müstebit sayrayla mücadele ederken bir yandan da memleket dahilindeki ve haricindeki, hakiki Türk olmayan anasır la amansız bir mücadeleye girişmiştir. Bu anasır kanunu esasının kendilerine bahşettiği vatandaşlık hakkından istifade ederek zaman zaman cemiyeti içerden dışardan zayıflatmağa savaşmıştır. Çünkü cemiyetin ruhu milliyetçi ve Türkçü idi. Özü de Türklüğe istinat ediyordu. Bu unsurlar bazen muhalefet liderleriyle bazen ecnebi entrikacıları ile birleşirlerdi. Cemiyetin üç büyük rüknünü teşkil eden Talât paşa, Enver paşa, Cemal paşa idi. Bu müsellesin başı rahmetli Talât Paşa idi. Tahsili az olan inkilâpçının ruhu çok hassas, mefkûresi çok ateşli idi. O zamanki karışıklık içerisinde milliyetçi siyaset takip etmek büyük bir tehlike ve büyük bir feragati istilzam ederdi. Şark vilâyetlerinde bir Ermenistan kurulamamışsa ve istiklâl mücadelesinde garp cephesinde Yunan ordusu ile mücadele ederken arkamız emnayette kalmışsa bunun ittihat ve terakki cemiyetinin Ermeni hareketini ve taşnakçı

ları tasfiye etmesinin bir neticesi sayabiliriz. Zamanın sadrazamına vatan toprağına hesap vermek için tekrar dönmeyi vadeder ek memleketini anarşiden korumak gayesi le vatan haricinde muvakkaten memleket için çalışmak isteyen bu zevat seyahate çıkarken yol parasını tedarikten bile âcizdi.

Birinci Cihan Savaşından sonra Osmanlı İmparatorluğunun çökmesi ile beraber vatanın harap ve milletin yorgun bir anında mütareke hilâfına yer yer vatanın istilâsına kalkışılmıştı. Şark siyasetinin tatbikini üzerine alan İngiltere Yunanistanı harekete geçirmiştir. Tam bu sırada 19 Mayıs 1919 da Samsuna Mustafa Kemal paşa çıkmıştı. Daha mütareke zamanında İrk ve Suriye cephelelerinde Türk silâhlarını düşmana teslim etmekten imtina eden Yıldırım Ordu ları Gurubu kumandanı Mustafa Kemal Paşa yurt içerisine giderek millete beraber çalışmayı kararlaştırmıştır. Birinci ordu müfettişi olan bu inkilâpçı, Türk milletini son hız ile tekrar kalkınmaya davet etmiştir. Damat Ferit hükûmeti büyük inkilâpçının takibini emretmiş ve idamı için karar almıştı. Bu sırada üniformasını terk ederek bir tamim ile millet neferliğine yükselen Paşa evvelâ Erzurum kongresini sonra Siyasal kongresini toplayarak Türk Milletinin dileklerinin Millî Misak halinde tesbit etmiştir. Ve hiyanet eden idareyi fiilen tanıyarak milleti temsil eden heyeti temsiliye vasıtası ile milletin iradesini hakim kılmıştı. Birinci Büyük Millet Meclisini 23 Nisan 1920 tarihinde Ankarada toplamıştır. Hakimiyeti milliyeyi bu suretle cihana ilân etmiştir. Türk orduları vatanı müstevli düşmandan temizledikten sonra bu büyük başbuğ Türk inkilâpçılığının başbuğluğunu da deruhte ederek Müdafaa-yı Hukuk Cemiyeti namı altında Türk Milletinin haklarını ve Türk inkilâbının milliyetçi, Cumhuriyetçi esaslarını kurmuştur. Bu cemiyet ikinci intihaba halk fırkası namı altında girmiş ve milletin inkilâp liderliğini üzerine almıştır.

Nihayet bilfiil Cumhuriyeti muhalefete rağmen milletin tam iradesine istinat ederek kurmağa muvaffak olmuştur. Ve daha radikal tedbirler alarak Sivas kongresindeki tesbit edilen esasları inkişaf ettirip inki-

lâpçı, lâıyk, devletçi esaslarını kumuş bugünkü medeni ve mütekâmil şekliyle altı oku kendisine umde ittihaz etmiştir. Bu cemiyet yalnız bir zümre, bir kitle olmamış tam bir millet olmuştur. Ve müttefikân milletinin itimadını kazanarak tarihi vazifesini başarmağa devam etmektedir. İşte 1919 inkilâbının diğer inkilâplardan farkı budur; esasları müşterek olmakla beraber millete mal oluşu ve milletle beraber yürüyüşü ve atılan adımların maziye tamamen arkada bırakarak radikal gir inkilâp ışığı altında yürümesi başlıca farklarını teşkil etmektedir. Bu inkilâbın ve milletin Ebedî Şefi Atatürk olmakla beraber yine aynı inkilâp ve milletin bir de Millî Şefi vardır. Gece ve gündüz Türk milletinin nabızlarını dinleyen ve onun sıhhatini ve istiklâl bütün lüğünü korumayı düşünen İnönü bu sebeble milletin Millî Şefi unvanına tarih muvacelesinde hak kazanmış ve tarihi vazifesine inanla ve başarı ile devam etmektedir.

LUGATÇA

- 17) Joseph — Azize Vierge'in zevci İsa'nın süt babası.
- 18) Comnène — Altı Bizans imparatorunun sülâlesi.
- 19) Oecumenique (Consile) — Papa veya vekili tarafından riyaset edilen ve bütün katolik piskoposlarının iştirâk ettiği konsil.
- 20) Consile — Umumî meclisi ruhanî.
- 21) Canoniste — Ruhanî ve mezhebî kanunlara aşına.
- 22) Hiérarchie — Silsilei meratib.
- 23) Hérétique — (Rafizi) bu mezhebe mensup.
- 24) Montaniste — Montanus doktrini taraftarları.
- 25) Catechumène — Vaftiz olmağa âma de mühtediler.

BİBLİOGRAFYA

- 1 — La Grande Ancylopedie. c. XXI ve XX.
- 2 — Dictionnaire des Dictionnaires. Paul Gurin. C. IV.
- 3 — Grande Dictionnaire e du XIX siecl. P. Larousse.

C. IX. ve X.

Arife günlerinde kabir ziyareti

Yazan : Ali Ulvi DARIVİRENLI

Denizli'de dinî bayram olan Ramazan ve Kurban Bayramlarından bir gün evvel herkesin aile kabristanlarını ziyareti eskidenberi âdet hükmünde devam edegelmekte olan bir ananedir. Otuz sene evvel Denizlinin kabristanları şehrin orta yerinde ve civarında müteferrik yerlerinde "Büyük köy mezarlığı, Kaşıkçı, Zeytinlik, Çingiller, Zeyve, Araplar mezarlığı, gibi isimler taşımakta idi. Cümhuriyet devrindenberi bu saydığım mezarlıklar kaldırılmış, ve artık buralara cenaze gömmek yasak edilerek yalnız çarşı civarındaki Büyük mezarlığa inhisar ettirilmiştir. Büyük mezarlık şehrin şimalinde, Sarayköy şosesi kenarında birkaç yüz dönümlük sahayı ihtiva eden etrafı duvarla çevrili eski bir mezaristandır.

600 - 700 tarihli mezar taşlarından anlaşıldığına göre 700 senelik bir mezarlık olduğu anlaşılıyor. Burada iki türbe var. Biri Şirvan'lı şeyhine ait olan, diğeri Denizli'nin zaptı sırasında Selçuk Türklerinden (Mehmet Gazi) nin türbesidir. Mehmet Gaziye dair malûmatı başka bir yazıda yazacağım.

Eskiden kabir ziyaretleri yalnız erkekler tarafından yapılagelmekte iken Cümhuriyetin kadınlara verdiği serbestlik üzerine 20 yıldanberi arife günleri, yâni hayramdan bir gün evvel her aile çocuklarıyla birlik evinden birer demet çiçek, yeşillik ve gelenk, bilhassa mersin dalları ile büyük Mezarlıktaki babası, anası, dedesi vesair akrabasının kabirlerine vararak Mersin dallarını üzerine yaydıktan sonra birer Ya-sin veya Fatiha okuyarak ruhlarının şad-olması dileğini Tanrıdan yalvarırlar. Gençler bu vesile ile tanımış, öğrenmiş olurlar.

Arife günleri Çarşının Bayram Yeri denilen meydanlıktan yarım kilometre de-

vam eden mezarlık kapılarına kadar şosenin iki tarafı Mersin dalı satan kadın ve çocuklarla dolu olur. Evlerinden getirmeyenler buradan biter ikişer demet Mersin alarak kendi ailesinin kabri üzerine serperler. Fertlerinden birinin diğerinden evvel vardığı kabrin üzerine atılan Mersin dallarından anlaşılır. O gün akşama yakın zamana kadar devam eden kalabalık şoseyi dolduracak kadar çok olur. Mezarların üzerine konulan bu Mersin dallarının bir kaç mânası vardır :

1 — Dinî akide olarak yeşil yaprakların kuruyuncaya kadar ölü için teshil ve tescitte bulunması,

2 — Aile efradının mezarı ziyaretini anlatarak kartvizit vazifesini görmesi,

3 — Yeni gömülmüş ölülerden sızabilecek az çok taaffünü Mersin kokusunun izale etmesi...

Bu üçüncü şık daha makul ve mantıkîdir. Çünkü o gün mezarlığa atılan Mersin dalları bir kaç yüz yük kadar çoktur. Kabirler arasından geçilirken bile Mersin kokusu burnunuza gelir. Kabristanın havasını az çok yenilemesi itibariyle çok makul bir hususiyet taşıyan bu Mersin dalı kullanma işi ve bu kadar kalabalık bir kütle tarafından kabristan ziyareti yurdumuzun diğer bölgelerinde var mıdır bilmiyorum ama her halde Denizlideki görülmeğe değer bir âdettir. Görmek isteyenler Kurban Bayramı Arifesinde bayram yeri kahvelerinden birinde oturarak halkın kabristana doğru gidip gelişini görseler çok iyi bir görenek olduğuna hak vereceklerdir.

Mezarlığı gezerken mezar taşlarında okunan eski ve yeni edebiyatımıza dair manzum, mensur yazılar da incelenmeğe değer ayrı bir hususiyet arzeder.

TENKİT :

Bir şiir kitabı hakkında (*)

Tahsin SAYGUNİŞIK

—GARİB— Şairleri ve Cahit Sıtkı ile giren, bugün adına yeni şiir denen verimler, neşriyatımızda o kadar bollaşmış ki... dergilerin şiir köşelerinde, eski kalıpları bırakarak, klâsik şeklimizin ötesinde, kelimeler ve hayallerle yaratılmak istenen bir âhenk, basit realitelerden, kıpırdarken tutulan anlardan, esprilerden ibaret bir şiir dünyası, böylece, gittikçe genişliyor..

Ne yazık ki, bu cereyana önyak olanların söyledikleri hilfına, son neslin bir parçası da katılmak üzere, bütün eski şiirin zevkiyle büyümüşler, yeni şiire —Bobstil şiir— demekte ve ona kötü gözle bakmaktadırlar.. Bu hükümde iktidarlıların günahı değil, iktidarsızların —gelişi güzel— kelime grupları âmil olsa gerek.

1944 yılı içinde, bu cereyanı sanat te-lâkkilerinin anası sayan arkadaşımız Şükrü Elçin —Yirmi dört— adlı şiir kitabını neşir dünyamıza armağan etti.

Adından da anlaşıldığı üzere, Yirmi Dört şiirden ibaret olan kitap, şairin eski denemeleriyle, yeni ve inandığı cereyan yolundaki verimlerini bir araya toplamaktadır. Şahsan, bizim klâsik şiir şekline uygun olarak kaleme aldığı denemelerden bazılarını kitaba koymasını, bir isabet olarak kaydetmek isterim.

Bir çok kimseler yeni şiiri yazmanın kolay olduğunu, herkesin bu nevi deneme-lerde muvaffak olabileceğini, eskiyi beceremedikleri için gençlerin bu şekle dökülmek zorunda kaldıklarını! ileri süren mü-talacılar bir hayli... Eskiye kusursuz başarabilen Şükrü Elçin için, yeniye katılmak her halde başaramamak korkusundan ayrı, bir sanat doktrinine inanmak ve bağ-

lanmaktan ileri gelse gerek...

Şükrü Elçin'in (Yirmi Dört) ünde, yeni şiir mensuplarının bazılarında olduğu gibi, şiirin bünyesinde hazmedilmesi güç birer nesne olan katı realizm az.. Şair, realizmi en çok yakışacağı yerde bırakarak, tahassüslerini küçük bir minyatür kompozisyonuyla, bir mevzu yaratmak hayalini de şiirin dünyasından uzaklaştırarak şiirini kurma yolunu tutmuştur.

Onun, bazı şiirlerinin başlıklarında gördüğümüz bize garip gelen çeşni, neden komik bir sıfatın izahiyle birlik tutulmalıdır... Ötedenberi, bilhassa şiirde, başlıkları özenerek, bezenerek seçmeğe alışmışızdır... Sanırsız ki, buraya verdiğimiz emek şiirde başka bir dünya yaratacak, veyahut mevcut dünyayı daha güzelleştirecektir..

Asıl daha tuhafı! da, bütün maraziliğimizi, yapmacığımızı bu başlıklarda harcarız... Bugüne kadar yazılmış şiirlerde sırtan bu hakikaki görmek için onlara kısaca bir göz atmak kâfi gelecektir... Halbuki —Yirmi Dört— de bundan uzaklaşmıştır.. Bu bize yetmez mi?.. Başlığının acaib görünen hali altında, "İstanbul kazan ben kepeç,, şiirinin, havasından süzülen hayallere bakalım :

Birinci gün :

Fatih'te bir yeniçeri;

Eyüp'te duâ

İkinci gün :

Altın bir hatıradan eridi rüya Kandili;

Çöktü gönlüme nihavend hüznü;

(*) Yirmi Dört Şiirler.

Yazan : Şükrü Elçin.

1944

Kor kesildi gözümde üçüncü gün :
Hanımeli Bebek, mor Emirgân.
Ben,
Üçüncü Ahmet devrinde doğdum,
Alev bir dudak gibi yaktı içrimi
Nedim şarkıları.

Duydum,
Ölümünü Kanunî'nin
Kendi ölümünü gibi
Çağldayan şiirinde Bâkî'nin.
Böylece,
Dobastım sıla gibi geçmiş yılları
Bier, birer.
İstanbul kazan, ben kepçe..

İlk bakışta kazan ve kepçe kelimelerinin şiir dilinde yer alışlarına muhakkak ki hayret ediyoruz. Fakat bu garip hayretimiz, yukardaki satırları okumağa başlayınca yavaş yavaş tavsıyor, ve İstanbulu keskin bir fırça altındaymış gibi, içli bir duygunun aksile gözlerimizin önünden geçer görüyoruz..

İstanbul, kendisini duyan bir ruhun avucu içinde güzelliklerini, bu güzellikleri yaratan, zirvelerin hatıra ve tedailerle belirtilmiş taçlı haliyle, dağ dağ yükseiyor.. Burada İstanbul, katı şuurun ötesinde, duygular yüklü âlemiyle, belirli noktalardan ele alınmıştır.

Kitabın üçüncü şiiri —Adı şehveti şiirin— cidden güzel.. Hayal unsurları tatlı bir âhenkle dizdize gelmiş :

Avuçlara kadife yumuşaklığı versin
dedim birinci mısra,
Kayı daldından sızan yaz öğlesi olsun
ikincisi.
Bir Akdeniz yeşili sarsın derimi
ihtirasa
Dökülsün fildişi omuzlardan ılık su.
Arzulu karanfil açsın oya gibi
bahçelerde,
Ve ağustos sıcaklığında çatlıyan narla
dolsun dördüncü mısra.
Sonra, Denizli folklorunun güzel bir motifini şiirin örgüsü içine almıştır :

ELEĞİMSAĞMA ALTINDAN

Bağladı bir esmer kıza talihini,
Güldü bahtı.

Geçtiler bir Mayıs akşamı Delikli-
çınar!dan :
Ellerinde bahar dalları,
Aynı rüyanın şarkısı dudaklarında
Eleğimsağma altından.

Fakat bazı şiirler görüyoruz ki pek kırık dökük.. Şiir, güzeli içinde bulduğumuz şey olduğuna göre, ve her güzelde de bir bütün kemal arzusu aranacağına göre : “İlk Aşk”, ve basit bir müşahededen ileri gidemiyen “Onur”, canlıların, içerisinde hassasiyet yüklü tesadüfünü bir muamma-dan ileri doyuramıyan “Tesadüf..”, şiirleri bizde hiç de iyi intibalar bırakmıyor..

Yukarda isimlerini verdiğim parçalar, muhtelif yerleri eskimiş ve koparılmış resimler gibi.. Belki bir göz, belki açık ve taze bir alın, belki bir bütün içinde haşmetle duracak dalgalı saçlar, fakat hepsini ihtiva eden bir yüz, hayır bu değil..

—YİRMİ DÖRT— de Sembolizmin de belirtileri var.. Meselâ : “Bereket”, “Zafer”, ve “Saadet..”, şiirleri gibi.. Ben bunlarda böyle bir koku sezdim..

Şükrü Elçini, “Kendini sulara bırakan adam”, “XII”, “Er kişi” şiirlerinde hiç de muvaffak olmuş sayılmıyacağız..

Arkadaşımızdan, ilerde, tuttuğu yolun çok muvaffak örneklerini beklemekteyiz..

NE HOŞTU

Ne hoştu.
Zümrüt vadiler, yakut ufuklar
Şeftali topladığımız gölgeli yollar,
Ve dallarında rüya biriken
Altın renkli meyveler.
Ah ne hoştu sevgilim!
Karanlıkta öptüğüm dudağın
Bana anlattığın sarışın hülyaların,
Artık hatırlayamadığım altın rüyaların,
Unuttun mu fecri beklerken
Verdiğin sözü?
Şahittir ihtiyar sakız ağacı
Şahittir bahara veda etmeyen çiçek...

23/8/1944

Kızılcaölük : Hüseyin Yağcı

KARAGÖZÜN MEZARI

BURSA HALKEVİNE SELAMLARLA

Bursalı muharrirlerden sayın Musa Ataş'ın bu yıl neşredilen —Bursa rehberi— adlı kitabı sonunda bir de kroki var.. Ve bu kroid? Karagözün parkı işaretlenmiş..

Muhterem Doktor Osman Şevki Uludağın, geçen yıllar içinde, Karagözün mezarını tâmir yolundaki faaliyetlerini yakından takip etmiştim. Bu, kadirşinas insanların büyük gayretiyle, tâmir değil de, yeniden ihya ve inşa edilen Karagözün mezarını gördüm.

Adının verildiği mütevazi park yavrusu içinde, geniş ve biraz da şeklen acaiib —çünkü pek mezara benzemiyor— bir beton yükseklik içine adıyla, sanile sokulan Karagözü ziyaret ettim. Ayak ucunda göğe doğru yükselen bir selvi... Altında bizim sevimli Karagözümüz...

Benim üzerinde durmak istediğim nokta hiç de bu değil.. Beyaz perdenin üzerinde ilk görüldüğü an, bizi tâ içimizdengüldüren eski Ramazanlarımızın incisi Karagözün, gözde ve kitapta klişe haline gelmiş bir pozunu vardır.. Biraz öne eğik bir baş.. Kıvrılarak ileri uzatılmış ve buruna doğru kaldırılmış sağ el.. Velhâsıl, Karagözün hepimizin bildiği o malûm ve meşhur duruşu.

Eğer, Karagözü hayırla yâdeden ve onu bir dünyalık! içine sokan Bursalılar, bu beton kabrin geniş olan kuzey tarafına, bir de Karagözün o meşhur ve malûm halini, kabartma olarak yapsaydılar, ne kadar iyi olurdu.. Güldüren Karagöz, ayak ucundaki selvinin gölgeliğinde bir mezar sükûnetinden kurtulur; ebedî rolüne devam etmiş olur, gelen geçen de, bu Türk mizahının sembolüne güler bir yüzle bakar ve Karagöz parkı, Bursa - Çekirge arasında keder çizgilerini silen sevimli bir durak ve uğrak yeri olurdu..

Bunun yapılmasını Bursa Halkevinden bekliyoruz...

Tahsin SAYGUNİŞİK

SONBAHAR

Düşen yapraklardan aldım haberi,
Çıktığı seferden dönmüş sonbahar.
Güneş görünmüyor on günden beri
Gökler bulutlanmış, soğumuş sular.
Rüzgâr pencereme hafifçe vurdu.
Sobanı kur diye emir buyurdu,
Sonra yaprakları aldı uçurdu.
Birden birbirine çarptı kanatlar

Baktım bulutlara çatmış kaşını
Nerdeyse dökecek saf göz yaşını
Kuşlar bulamadan can yoldaşını
Yağacak nerdeyse birdenbire kar.

Dalında titreyen yaprağın hali
Diyor kurtulmanın yok ihtimali
Bulutlar kapladı şarkı, şimali.
Birazdan cenuba bir yolculuk var.
Bütün çiçekleri zaman kurutmuş,
Güzelliklerini bahçem uyutmuş,

Bütün yaz dallarda öten güzel kuş
Bir sığak altında eder ahüzar..

Gül kulak asmıyor bülbül sesine
Kapılmış o eski düşüncesine
Kalmış dertleriyle başbaşa yine
Yarinden ben gibi ayrılan dallar.

Nerede baharla kucaklaşan yer
Nerde bahçelerde o gezintiler
Şimdi pek asabi bize dış biler,
Burcu burcu kekik kokan o rüzgâr.

Bütün yaz suyundan içtiğim dere
İçilmez hale gelmiş bu kere
Dertlerle kalmış yatmış hep yere
Salkım salkım üzüm veren o bağlar.

Bir soba başında kaldık biz bize
Düştü bir soğukluk kalplerimize
Şimdi bulutlarla yatmış dizine
Şafakla beraber kızaran dağlar...

Halil Soyuer

RÜYA GİBİ

ÖĞRETMENÖĞLU

Masanın üzerine bırakılmış gazeteye gözü iliştiği zaman, evvelâ bir şey hissetmedi. Siyah seten kolluklarını bileklerinden yukarı geçirip masasına otururken; gazetenin bandı üzerindeki iri puntolu harfler, kendiliklerinden gözlerinin içine sokuldu. Biraz dikkat edince, adını ve altında da ev adresi, içinde bir hayret havası olarak genişledi. Okudu; müvezzî kendisini tanıdığı için buraya bırakmış olacaktı.

Gazeteyi aldı. Düşüncesinde aydınlık bir dünya belirdi. Bir müddet sonra, ruhunda, tehayyülün o esri tadı, genişledi. Gitgide heyecanlanıyordu. İsmi, iri harflerle yazılı bulunduğu kâğıt bandı, ellerile okşar gibi gazetenin üstünden çıkarıldı. Bir tedai ve küçük hatıra kırıntılarile gittikçe yükünü arttıran bir düşünce; farkında olmadan onu yakalamıştı.

Diğer daire arkadaşları daha gelmemişti. Ellerinde bir titreme başladı. Kalktı biraz gezindi. Tekrar oturdu.

Seniha, hususi muhasebede çalışıyordu. Her gün belirli saatlerini ayrılarak uğraştığı sarıya ya da kırmızıya parmaklarıyla okşadı. Geniş ve yüksek pencerelerden, ışıklar ile odaya dökülen güneş, çatıların üzerinden kayıyordu. Oraları seyretti. Başını sol dirseğine dayadı, kirpiksiz göz kapaklarına sürme çekmek âdetiydi. Bugün, daha koyu bir halka halinde burun göz kapaklarını birbirine yaklaştırdı. Ve içine döndü.

İnadına sivri ve büyük burnu pencere istikametindeydi. Renkleri, yoklukla solukluk arasında değişebilen göz bebeklerini; içinin tadlarla genişleyen tarafına çevirdi, içinden, "Muhakkak o gön dermiştir...", diye düşündü.

Gözleri gibi renksiz dudaklarında bir gülümseme belirdi. Garip bir gülümseme... Her hal ve hareketinde başkalarına benzememek eğilimi başta geirdi. Bu gülümsemeden sonra yine tekrarlardı: "Bunu, muhakkak o göndermiştir...",

Hayalinde derhal, karşılarındaki binada oturan, ve bir haftadır ki vilâyetin yakın ve küçük bir kazasında kaymakam vekilliği yapan maiyet memuru, genç hukukçu dikildi.

Elindeki gazetenin ilk sayfasında bu muvak

kat ayrılış haber veriliyordu.

İkisini, daire arkadaşlarından biri tanıştırmıştı. Birkaç defa, münasebet düşmüş, ayak üstü denecek şekilde konuşmuşlardı. Sokakta rastladıkları yakın tanıdıkları gibi selâmlaşıyorlardı.

Seniha, genç maiyet memurunun selâmında kalbini titreten yakınlıklar seziyor gibiydi. Bir defa, arkadaşlarından biri, ikisi arasındaki münasebetten ötürü çıkmış bir dedikodudan bahsetmişti. Bu dedikodu keşki hakikat olsaydı. Buna ne kadar sevinecekti...

Geng, vilâyetteki memuriyetinin son iki ayında, şimdi avuçlarında heyecanla sıkarak, farkında olmadan buruşturduğu gazetenin müdür lüğünü yapmıştı. Demek, Seniha'yı hatırlıyordu. Düşünmese, ehemmiyet vermese, bunu yaparmıydı.. Aksi halde, hususi muhasebenin bu küçük memurunu aramağa ne lüzum vardı.

Memnurluğunun büyüklüğü bütün ruhunda genişledi. Kenarları kalın bir sürme tabakası ile kararmış göz kapaklarını indirdi.

Yavaş yavaş daire arkadaşları geliyordu. Mesgul olmağa imkân yoktu. Bir taraftan düşünce lerine ara vermeden devam ediyordu. Diline takılan tek kelime şuydu. "Unutmamış!",

Nedeyse bütün kâğıtların altına imza yerine bu kelimayı yazacaktı.

Yakın arkadaşlarından birile bu alâka bir sır halinde mevzu bahis olduğu zaman ki konuşmalarını hatırladı. Arkadaşı onu, zaman zaman kuvvetlendiren teşviklerle, daima ileri doğru sürmüştü. Beraber nişan elbiseleri düşünmüşlerdi. Ve aralarında bu yüzden münakaşa çıktığı dakikalar olmuştu. Bu hayallerle hem üzülmüş, hem de sevinmişti. "Olmazsa.., nın korkusu, daima, zamanını rüzgârla uçuran bu iyi saatlerin göğünü karartıp geçmişti.

Ruhunu kısırlı, rak bağlayan hayallerden kurtulmasına imkân yoktu. Zaten bu, onun değişmez tabiatıydı. En ufak fikir kırıntısı, sayısız tedai lerin sırtına yüklenerek onu inanılmaz diyarlara götürüyordu..

Hafif vücudunu saracak ipekli ve tüllerin tatlı ısıtışını şimdiden hissetti. Saçlarını, gözlerini

çok beğenirdi. Nişan gecesi ne kadar güzel olacaktı. Hayalinde, tüllere bürünmüş vücudunu, büyük endam aynasının karşısına geçerek seyretti. Ancak bir filize benzetebildiği vücudunu genç maiyet memurunun kolları arasında uçar gördü. Bu çocuk, once pek güzel değildi. Sevene "güzel" in hududu olur muydu?..

Zaman nasıl sü gibi açmıştı. Dairenin öğle paydosu zili beton binanın bütün koridorlarından geçerek odasına kadar gelmişti. Hayali ona hâlâ bırakmıyordu. Güneşli caddeye inen merdivenlerin son basamağında bir daha tekrarlardı: "Unutmadığını ispat etti..,

O gün, dışdünya ile hiç bir ilgisi yok gibiydi. Ne yazdığını ne de söylediğinin farkında değil gibiydi. Akşamı bekliyordu. İnzivayı, kimsesizliği, geceyi seven bir yaradılışı vardı. Annesinin ve ablasının varlığı bile çok zaman onu sıkardı.

Gece, yatağına girdiği vakit aşırı tehayyüllerinin ortasında, onlarla ruhu dolu; uzandı. Ancak şu anda genç maiyet memuru da onu düşünüyordu. Bu mümkündü.

Onu küçük bir kazada, köhne bir otel bozuntu sunun, sefil bir odasında düşündü.. Bekâr bir erkeğin hayatı bundan başka mı olurdu? Bu düşünce bir sır olarak bütün vücudunu sardı ve bir "Of.., ekti..

Hayata, O'nu şehirden ayıran mesul makamlara kinle söylendi.. Kazaya gönderilecek başka kimse yok muydu ..

Sonra, gecenin odasına soktuğu kalın atmosferde, hayalinin yarattığı aydınlık içinde, endam aynasının önüne dikildi. Tüllere bürünmüş zayıf vücudunu endişelerle yüklü bir zamanın eşliğinde doya doya seyretti.

* * *

İki hafta oluyordu ki gazete gelmiyordu. Seniha ise, bu zamanı güçlüklerle geçirebilmişti. Ancak ne olmuştu?..

Acaba ne olmuştu?.. Bütün saadeti, bu küçük gazete kâğıdının üstünde gibi geliyordu.

Yarı üzüntülü, yarı tatlı bir bekleyiş içinde bir kaç gün daha geçirdi. Gazeteden sonra, daha mühim vakaların geçeceğine hükmetmiş ve ruhunda bunun temelini hazırlamıştı. Fakat gazete yine gelmedi.

Dairenin müvezzine şikâyetinde bulundu. Onun ne kabahati vardı? Müvezzî, verilenleri getirmekte kusur etmiyordu.

Gitgide üzüntü içine düşüyordu. Vücuduna

SEVGİ ŞİİRLERİ

*Süzdün bakışlarında toplanıyor bütün haz,
Güllere renk veriyor, dudaklarındaki kan.
Sana bağlanan gönül acep nasıl kahrolmaz
Nasıl çıldırılmaz.. Nasıl?.. Sana severek
bakan.*

*Artık ne bir şey düşün, ne de hayalini yor,
Bu aşkın alevinde sen de tutuş, sen de yan.
Bütün damarlarıma bir gevşeklik veriyor,
Benliğimi sarıyor baştan başa rayhan.*

*Gözlerimi yumduğum, can verdiğim güne
dek,
Sevgin başımda ateş, sevgin gönlümde
tacdır.*

*O, ince vücudunu doya doya seyretmek,
Seni sevmek içimde en büyük ihtiyaçtır.*

Ferid RAGİB

nişbetle büyük ve sarıya yakın dalgalı saçlı başını aynada seyreteceği unutturmuştu. Kirpikleri dökük göz kapaklarında genişleyen sürmeler, büyük gözlerini karartıyordu. Nihayet gazete idaresine bir mektup yazmağa karar verdi. Meseleyi halletmek ve bu üzüntüye bir son vermek lâzımdı. Yüzünün derisi eskisinden daha sarı ve daha soluktu. Keder, onun yüzüne beceriksiz ve çirkin çizgilerle yeretmişti.

Maiyet memuruna mektup yazamazdı. Yazmak! onu ne kadar isterdi. Fakat cesaretsizlik da imâ iradesinin bileğini büktüyordu. Ve bu acz onun la, üzüntüsüyle birlikte büyüdü.

Bir gün öğleyin, daireden bir mektupla çıktı. Mektubu binanın önündeki büyük çınar ağacına çakılı posta kutusuna attı.

* * *

Tâli gadrini uzatmamıştı. İki gün sonra gazete idare müdürlüğünden bir mektup aldı. Bu mektupta "Pek iyi tanıdığım, komşularımdan iki yıl üstüste sınıfta kaldığı için mektepten çıkarılan ve şimdi matbaada ayak işlerinde çalıştırılan komşu çocuğunun, kendilerinden habersiz bu gazete gönderme işini yaptığı, buna bir daha meydan verilmeyeceği, arzu edilirse, yıllığı dört lira olan gazeteye abone kaydedileceği, bildiriliyor, ve Seniha'dan özür dileniyordu.

DÜNYA TİYATROSUNDAN ÖRNEKLER

No. 5

MARIUS

Marcel PAGNOL

Hasan BOZKURT

ALTINCI SAHNE

MALEZYALI'dan ve SEZAR'dan başka evlâkiler

B. BRUN

Baban pek sert ha!

MARIUS

Fena insan değildir, yalnız mesleğine ait bir işine karışmağa gelmez.

(Biran geçer. Uzaktan vapur düdüğü işi tılır. Kapuda sinekler kaynaşırlar. B. BRUN kalkmak için kırmıldanır.)

B. BRUN

Artık rıhtıma yollanalım. G. Saigan bir saata kadar burada.

MARIUS

Düdüğünü işittim. Siz de tıpkı Panisse gibi. Kalkmak güç geliyor.

B. BRUN

Lyon'lu olmama rağmen hakikaten öyle... İklimin tesiriyle midir bilmem, insan bir gün mütemadiyen otursa kalkmak stemiyor.

MARIUS (Mahremâne)

Ben onun farkına varalı çok oldu. Marsil, ya'da çalışmaktan daha zor bir şey yok.

B. BRUN

Doğru. (Kalkar.) Akşama konuşalım.

MARIUS

Akşama konuşalım Bay Brun.

(Daima meyveyi koklar. Dışarda Honorine görünür. 45 yaşlarında kuvvetli bir kadındır. Sır tında parlak renkli yeni bir elbise vardır. Büyük küpeler... Fanny onu kucaklar ve sonra elbiseye bakmak için bir adım geriler.)

YEDİNCİ SAHNE

HONORINE, FANNY, MARIUS sonra PIQISEAU

HONORINE

Günaydın bay BRUN.

B. BRUN

Günaydın Honorine.

HONORINE (Fanny'ye)

Nasıl buldun?

FANNY

Sana iyi gidiyor.

HONORINE

Bu, fena omuzlarımı iyi yaptı.

(Honorine bara girer. Fanny onu takip eder.)

FANNY

Etek biraz kısa olmuş zannederim.

HONORINE

Ben öyle istedim. Kısa etekli olunca daha serbest hareket ediliyor da. Marius aperitifimi ver bakalım.

MARIUS

Henüz yemek yemediniz mi

HONORINE

Yedim; fakat siz gene verin. (Fanny'ye.)

Bu sabah epeyce sattım mı?

FANNY

Bu sabah ancak 80 frank yapabildim.

HONORINE

Çünkü: tablaım yanında bekleyeceğin yer de buraya gevezelik yapmağa geliyorsun.

FANNY

Ona tabla demezler.

HONORINE

Ya ne derler?

FANNY

Yelpaze derler.

HONORINE (Canı sıkılmış)

Aman başıma gelenler! Bu yaştan sonra annene pervasızca öğretmeğe mi kalkacaksın. Ka. dehmi ver. (Marius bardağı masa üzerine kor.) Teşekkür ederim Marius.

(Fanny kirli bir karne uzatır. Honorine

koynundan, ucuna, bir sicim parçasıyla kurşun kalemi bağlamış bir diğer karne çıkarır.)

FANNY

Burada bir müddet kalacak mısın?

HONORINE

Evet.

FANNY

Barakayı biraz gözetle. Ben eve kadar gideceğim.

FANNY

Elbiseyi değiştirmek için. Bunun her tara. fı lekелendi, seninkinin yanında utanıyorum.

Ne yapmak için?

İyi.

HONORINE

(Fanny çıkar. Hesapları içine dalmış olan Honorine zamna zaman mandalinadan içer. Piquoiseau kapıda görür. Esrârengiz bir hal vardır; barın içinde şüpheli bir şey olup olmadığını anlamaak için ihtiyatla bakar, ve sonra içeri girer.)

PIQOISEAU

Marius.

HONORINE, (Kendi kendine)

Tatsız kurt kime geliyor.

PIQOISEAU

Marius, işte!

MARIUS

Teşekkürler.

PIQOISEAU (Yavaş sesle)

Sana vazyeti izah edeceğim.

MARIUS (Aynı şekilde)

Sus. Dışarı çık, arkaya dolaş, bir dakika sonra odamın penceresinde konuşalım.

(Piquoiseau gözünü kırpar. Honorine'e doğru ilerler, ve enerjik bir işaretiyle onu memnu. niyetle boğabileneğini ifade eder. Honorine başını kaldırır ve onu görür.)

HONORINE (Acıdırıcı)

Ne felâket!

(Piquoiseau çıkar. Honorine yeniden hesapları içine dalar.)

MARIUS

Söyleyin Marine, bir müddet burada kalacak mısınız

HONORINE

Evet.

MARIUS

Ben odama gidiyorum. Bırısı gelirse bana haber verirsiniz.

HONORINE

Peki.

SEKİZİNCİ SAHNE

HONORINE, PANISSE

HONORINE (Hararetle hesaplarını yapar)

Altmış sekiz ve dokuz, elli yedi ve sekiz, seksen beş ve altı...

(Panisse girer.)

PANISSE

Bonjur Marine; sabahleyin işler nasıl?

HONORINE

Her vakitki gibi.

PANISSE

Bu sabah rüzgâr kesildi. Yarın balık avı güzel olur.

HONORINE

Evet, barbunya çıkacak.

(Bir sayı daha yazar, sonra karneyi kapatır.)

PANISSE (Biraz mütereddit)

Söyle, Marine, Pazar günü kulübeye gelecek mısınız?

HONORINE

Kulübeye mi? Aman. Panisse, on beş gün de ikinci olur.

PANISSE (Edalı)

Eğer hoşunuza gitmiyorsa fazladan iki defa daha gelmiş olursunuz. Şayet hoşlanıyorsanız bu kadarı kâfi değil.

HONORINE

Hoşuma gitmiyor değildir. Bîlâkis pek hoşlanıyorum. Temiz hava, güzel bir yemek, güzel şişeler, Yalnız, dedikoduya yol açar.

PANISSE

Biliyorsunuz ki, Marine, ne yaparsanız yapın mutlaka dedikodu ederler.

HONORINE (Birden ciddileşir)

Panisse, bir müddettenberi bana yaklaştığını görüyorum. Eğer bu işte niyetiniz ciddi değilse, durdurmak daha hayırlı olur.

PANISSE

Ciddi demekle ne kastediyorsunuz?

HONORINE

Benim ailem namus ve şerefiyle tanınmıştır... Kanında taşıdığı aşkı yenmek için Vieus Part'un her sandığı içine yıkılan zavallı hemşirem Zoé hariç, aileme mensup kadınlar hakkında kimse fena bir şey söyleyemez. (Tırnağı dişleri arasında) Bu hale göre, niyetiniz evlenmek değilse bana peşinen söyleyin.

PANISSE

Honorine. biliyorsunuz ki evlenmeyi düşünmekteyim. Güttüğüm yegâne fikir budur.

HONORINE

Öyle olunca iş değişir.

PANISSE

Eğer Pazar günü kulübeye gelirsiniz, işle-
rimizi, bütün teferruatına kadar serbestçe konu-
şabiliriz.

HONORINE

Pazara... peki... Tamam, Fanny de hem-
şirem Claudine'e gidip akşam gelecekti... Ona
nereye gittiğimi bile söylemeğe hacet kalmıya-
cak.

PANISSE (Şaşırmış)

O bizimle gelmiyecek mi?

HONORINE

Konuşmak için daha rahat oluruz.

PANISSE (Müteredditi)

Evet, daha rahat olacağız. Fakat bununla
beraber onu gene getirebildirdiniz.

HONORINE (Fikirleri karışık)

Hakikati sorarsanız onun önünde utanırım.

PANISSE

Neden utanırsınız?

HONORINE

Anlamıyor musunuz? Ah şu erkekler ne
haydıt şeylerdir. Bir gün gelip beni yalnız ku-
lübeye götüreceğinizi ve gülle oyunu oynamaya
kalkacağınızı kim derdi.

PANISSE (Endişeli)

Galiba anlaşılmadık, Marine!

HONORINE

Anlaşılmadığımız noktaları konuşuruz. Be-
nim ısrar edeceğim cihet emvalde iştiraktır. Mal
larımızı müşterek yapmak isterim.

PANISSE

Bu noktada anlaşmak her vakit için müm-
kün. Fakat bana öyle geliyor ki sizin aldandığ-
nız bir başka nokta var. Siz galiba benim, ken-
dinizi istediğimi zannediyorsunuz?

HONORINE

Zannediyorsunuz nedemek? Biraz evvel
siz bunu bana söylemediniz mi?

PANISSE

Hayır, ben size asla böyle bir şey söyle-
medim! Aileniz içerisinde yalnız siz var değil-
siniz.

HONORINE (Ansızın karşılaştığı ifşa ile
şaşırmış).

Sükûn Beldesinde Hayat

*Taze nar dallarından sabah yükselen buğu
İlk menekşe açarken karışır bulutlara.
Işıklı rüyasından sessiz uyanan kuğu
Nemli dudaklarıyla müjde taşır bahara.*

*Yeşil mesafelerden şehirler ötesine
Dost hasreti bereket ve renk götüren gemi
Bahtiyar insanlardan selâm getirir gene
Akşamın renkleştiği lâtif bir gurup demi.*

*Sükûn beldelerinde altın kanatlı kuşlar
Gümüş yelkenlerle denize ninni söyler.
Bahçemize saadet taşıyan nemli rüzgâr
İklimler ötesine hülya saçar her şehir...*

Hüseyin Yağcı

Seçtiğiniz inşallah ki bizim küçük değildir.

PANISSE

Evet, işte o, küçük, tabiatıyla o.

HONORINE

Küçük mi? Haydi yavrum git işine.

PANISSE

Marine. siz yaşınızı hiç düşünmüyorsunuz
galiba.

HONORINE (Öfke ile kalkar)

Yaşım mı Sizden güzel niceleri var ki
peşimde koşuyorlar. Yaşım İla! Hem bunu dişleri
oynayan bir ihtiyar soytarıdan işitmek pek garip.

PANISSE

Güzelim biliyorsunuz.

HONORINE

Siz hiç aynada kendinize bakmadınız mı
kuzum?

PANISSE (Yumuşak)

Kendimizi bırakalım. Küçükken konuşuyo-
ruz.

HONORINE (Son derece gücengin)

Küçük! Böyle bir şey dünyada aklım gel-
mezdi- Siz birinciye bile idare edemedinizdi.

PANISSE

Nasıl? idare edemedim miydi?

(Devr edecek)

ŞEMSI TERAKKİ DEBAGAT VE TİCARET TÜRK ANONİM ŞİRKETİ - DENİZLİ

Kösele Fabrikası

Sağlam imalatı, muntazam mua-
melesi, seri muhaberesi ile yurdun
her köşesinde tanınmıştır.

DENİZLİ İKTİSAT BANKASI TÜRK ANONİM ŞİRKETİ

Sermayesi : 250,000

Tesis tarihi : 1927

GARBİ ANADOLU DOKUMACILAR KÜÇÜK SANAT KOOPERATİFLER BİRLİK KOOPERATİFİ

MERKEZİ : Denizli

Kendisine bağlı ortak Koopera-
tifler tarafından kaput, astarlık, bez,
çarşaf vesair her çeşit pamuklu el do-
kumaları imal edilmektedir. Malû-
mat hususunda Birliğe müracaat edil-
melidir.

Sigaramınızı taze almak lâzım-
dır. Fazla miktarda alıp saklamak
zararlıdır. Çünkü bunlar fazla kaldık-
ça hava şartlarından müteessir olur
ve içimleri değişir.

İnhisarlar Umum Müdürlüğü

HALK BANKASI ve HALK SANDIKLARI

2284 Sayılı kanunla kurulmuş
meslekî küçük kredi müessesesi

BANKA : Ankara

SANDIKLAR :

Ankara Halk Sandığı

İstanbul Halk Sandığı

AJANLAR : Denizli, Bursa,

Kastamonu, Gaziantep.
Maraş.

Küçük ticaret ve san'atlara Mes-
lekî faaliyetleri için kolaylıkla kredi
verir ve tevdiat kabul eder.

DERGİ ÇIKARAN HALKEVLERİ

Derginin adı	Çıkaran Halkevi	Derginin adı	Çıkaran Halkevi
Başpınar	Gaziantep	Karaelmas	Zonguldak
Çorumlu	Çorum	Kaynak	Balıkesir
Doğuş	Kars	Konya	Konya
Erciyeş	Kayseri	Ondokuz Mayıs	Samsun
Fikirler	İzmir	Taşpınar	Afyon
Gediz	Manisa	Türk Akdeniz	Antalya
Görüşler	Adana	Ün	İsparta
Halkevi	Eskişehir	Uludağ	Bursa
İnanç	Denizli		
İnan	Trabzon		
Karacadağ	Diyarbakır		

Fiati : 15 kuruş

Osmanbey Basımevi — İstanbul

**ŞEMİ TERAKKİ DEBAGAT VE
TİCARET TÜRK ANONİM
ŞİRKETİ - DENİZLİ**

Kösele Fabrikas

Sağlam imalâtı, muntazam muamelesi, seri muhaberesi ile yurdun her köşesinde tanınmıştır.

**DENİZLİ İKTİSAT BANKASI
TÜRK ANONİM ŞİRKETİ**

Sermayesi : 250,000

Tesis tarihi : 1927

**GARBİ ANADOLU DOKUMACILAR
KÜÇÜK SANAT KOOPERATİFLER
BİRLİK KOOPERATİFİ**

MERKEZİ : Denizli

Kendisine bağlı ortak Kooperatifler tarafından kaput, astarlık, bez, çarşaf vesair her çeşit pamuklu el dokumaları imal edilmektedir. Malûmat hususunda Birliğe müracaat edilmelidir.

Sigaramınızı taze almak lâzımdır. Fazla miktarda alıp saklamak zararlıdır. Çünkü bunlar fazla kaldıkça hava şartlarından müteessir olur ve içimleri değişir.

İnhisarlar Umum Müdürlüğü

**HALK BANKASI ve HALK
SANDIKLARI**

2284 Sayılı kanunla kurulmuş meslekî küçük kredi müessesesi

BANKA : Ankara

SANDIKLAR :

Ankara Halk Sandığı

İstanbul Halk Sandığı

AJANLAR : Denizli, Bursa,

Kastamonu, Gaziantep,
Maras.

Küçük ticaret ve san'atlara Meslekî faaliyetleri için kolaylıkla kredi verir ve tevdiat kabul eder.

DERGİ ÇIKARAN HALKEVLERİ

Derginin adı	Çıkaran Halkevi	Derginin adı	Çıkaran Halkevi
Başpınar	Gaziantep	Karaelmas	Zonguldak
Çorumlu	Çorum	Kaynak	Balıkesir
Doğuş	Kars	Konya	Konya
Erciyeş	Kayseri	Ondokuz Mayıs	Samsun
Fikirler	İzmir	Taşpınar	Afyon
Gediz	Manisa	Türk Akdeniz	Antalya
Görüşler	Adana	Ün	İsparta
Halkevi	Eskişehir	Uludağ	Bursa
İnanç	Denizli		
İnan	Trabzon		
Karacadağ	Diyarbakır		

Fiati : 15 kuruş

Osmanbey Basımevi — İstanbul

Kurum Adı: TÜRK TARİH KURUMU
Sicil No: 255.7/24/807896
DERGİLERİNANÇ : SANAT KÜLTÜR DERGİSİ 92-93 (1944)
Markan: MARKASIZ Bulunduğu Yer: Konusu: TÜRKÇE

